

JĘZYK NIEMIECKI W SZWAJCARI

Szwajcaria, Konfederacja Szwajcarska (*Confoederatio Helvetica, Schweiz, Schweizerische Eidgenossenschaft*) – państwo federacyjne w Europie Zachodniej. Jest jednym z niewielu państw, w których obowiązują tak szeroko stosowane formy demokracji bezpośredniej. Szwajcaria od kongresu wiedeńskiego w 1815 roku jest państwem neutralnym. Do Organizacji Narodów Zjednoczonych przystąpiła dopiero 10 września 2002 po przegłosowaniu tej decyzji w referendum minimalną większością 52% głosów.

Nie jest częścią Unii Europejskiej ani Europejskiego Obszaru Gospodarczego – Szwajcarzy w referendum zdecydowanie (77% głosów przeciw) odrzucili nawet samą koncepcję rozpoczęcia rozmów o akcesji. Posiada jednak specjalne dwustronne stosunki z UE, dzięki czemu uczestniczy w wybranych inicjatywach (np. układ z Schengen) oraz dopłaca do budżetu unijnego. Szwajcaria formalnie nie ma stolicy, jej funkcję *de facto* pełni jednak Berno, będące siedzibą rządu.

W Szwajcarii są cztery języki urzędowe: niemiecki, francuski, włoski oraz retoromański. Nauczanie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach odbywa się w jednym z tych języków, w zależności od kantonu. Na uniwersytecie studiuje się po francusku bądź niemiecku (i włosku w kantonie Ticino). Absolwent wyższej uczelni powinien móc porozumiewać się przynajmniej w trzech językach. Język angielski, mimo że nie należy do języków urzędowych, staje się coraz bardziej popularny w środowisku przemysłowym i świecie reklamy.

Język codzienny Szwajcarów w kantonach niemieckojęzycznych to dialekt alemański

(*Schwyzerdütsch*). Dialekty używane są tam przez wszystkie warstwy społeczne, nawet w dużych miastach, chociaż pisze się prawie zawsze po niemiecku. W Szwajcarii języki francuski i włoski, mimo drobnych odmienności, np. w niektórych liczebnikach oraz w wymowie, nie różnią się od języka standardowego. Język romansz jest używany tylko w niektórych gminach kantonu Gryzonia, gdzie dominuje *Schwyzerdütsch*.

Według spisu powszechnego ludności z 2000 roku struktura ludności ze względu na język ojczysty przedstawia się następująco:

- niemiecki
- francuski
- włoski
- romansz

Szwajcarzy nie stanowią jedności ani językowo, ani religijnie, mają jednak wspólną historię i ideały.

W niemieckojęzycznej części Szwajcarii językiem urzędowym jest standardowy niemiecki (Hochdeutsch). Na co dzień rodowici mieszkańcy tego kraju posługują się lokalnymi dialektami. Dialekty te różnią się między sobą dość mocno, inaczej brzmi "szwajcarski" z Berna, Bazylei czy Zurychu. A z Wallis - ho, ho! Jeszcze inaczej. Różnice dotyczą wymowy, słownictwa i gramatyki (odmiana, rodzajniki, szyk zdania) - czyli są naprawdę spore. Szwajcar z Berna jest (chyba) w stanie porozumieć się z Zuryszaninem, ale nie będzie umiał ot, tak od razu mówić w zuryskim dialekcie.

Przy okazji warto pamiętać, że standardowy niemiecki używany w Szwajcarii różni się od tego używanego w Niemczech. Jakie są różnice? W pisowni nie używa się w ogóle litery ß, zawsze zastępuje się ją przez ss (np. ch: Strasse, de: Straße). Poza tym wiele słów z dialektu przeniknęło do oficjalnego języka - das Velo, das Tram, der Töff (de: der Fahrrad, die Straßenbahn, der Motorrad) - żeby podać tylko przykłady spośród już poznanych słów. Podobnie ma się sprawa z nazwą dzisiejszego święta. Szwajcarskie Wniebowstąpienie (die Auffahrt, a w dialekcie: d Uuffert) w Niemczech oznacza *podjazd, rampę* - co nieodmiennie śmieszy znanych mi Niemców pracujących w Zurychu - dla nich to święto nazywa się Christi Himmelfahrt.

UŻYWANIE NIEKTÓRYCH SŁÓW NIEMIECKICH

- **Grüezi** Dzień dobry (słówko to słyszałam wymawiane na co najmniej trzy sposoby)
- **Grüezi mitenand** Dzień dobry wszystkim ("mitenand" jest zawsze dodawane, jeśli mówi się "dzień dobry" więcej niż jednej osobie)
- **Salü, Salü zäme** odpowiednio: Cześć, Cześć wszystkim
- **Merci, Merci vilmal** odpowiednio: Dziękuję, Dziękuję bardzo (niektórzy mówią "Danke", ale ale między **k** i **e** wciskają jeszcze swoje gardłowe ch).
Merci wymawiane jest ze zwykłym **r**, a nie tym francuskim.
- **(Uf) Widerluege, Ade** oba oznaczają "Do zobaczenia", ewentualnie **Ade mitenand** jako "Do zobaczenia wszystkim"